

ZPRAVODAJ

SPOLEČNOST SBĚRATELŮ KNIHTISKOVÝCH VYDÁNÍ ČS. ZNÁMEK

ČÍSLO: 27

ROČNÍK 1993

OBSAH:

	Strana
Pospíšil Boh.- Historická výstava	2 - 5
Ryvola Ed. - Typy u hodnoty 30 hal HR Va	5
Kašpar Jiří - Nevytádaná recenze	6 - 7
Chvalovský - 5 hal modrá Holubice	7
Hanzl Frant.- Hradčanská dopisnice 20 hal	8 - 10
Kozberec St.- Hradčany 30 hal šlutěolivová	11 - 13
Chvalovský - CR 50 hal zelená	13
Hanzl Frant.- Hradčany 50 hal V.kresba -pokračování	14 - 19
Chvalovský - CR 40 hal I. typ	20 - 21
Chvalovský - CR 30 hal - další vada negativu	21
Chvalovský - zajímavé soubkování IHD 14	22
Chvalovský - CR 30 hal - nové poznatky	23 - 24

Zpravodaj společnosti sběratelů knihtiskových známek je neprodejnou tiskovinou vydávanou pouze pro vnitřní potřebu členů společnosti. Je vydáván nepravidelně, zpravidla 4 krát ročně. Za redakční úpravu odpovídají a na přípravě se podíleli členové společnosti.

Zpravodaj neprochází jazykovou úpravou.

Rukopisy, články, připomínky, nové poznatky či jinou korespondenci zašlejte na adresu :

Jindřich Láta 1, Maňatková 916, 142 00 Praha 4

HISTORICKÁ VÝSTAVA.
XX

Dne 6.12.1992 byla slavnostním palmare ukončena Národní výstava poštovních známek Roudnice n.L. 1992. Takových výstav bylo sice už hodně, ale tato byla svým způsobem doopravdy historická. Byla poslední národní výstavou dnes už bývalé ČSFR, které se zúčastnili čeští a slovenští filatelisté společně jako rovnocenní přátelé, jako příbuzní a ne jako cizinci. Jistě si to každý návštěvník se smutkem v srdci uvědomil a mnohý si i nahlas posteskyl: "Češi to nechtějí, Slováci to nechtějí, kdo to vlastně chce ? " Já na to samozřejmě kvalifikovaně odpovědět nemohu, já se mohu jen domnívat, že to chtěli Chodové, ale naproti zcela určitě vím, že filatelisté to nechtěli.

Na organizaci a úrovni výstavy se to však naštěstí neprojevilo. Klub filatelistů v Roudnici n.L. je slavný klub s mnoha významnými členy a zhostil se pořadatelské a hostitelské funkce na výtečnou. Je třeba jim za to upřímně poděkovat. Z celkového počtu 58 exponátů bylo 17 z oblasti knihtisku, což představuje značný nárůst, ve kterém se možná projevuje i vliv činnosti naší Společnosti sběratelů knihtiskových vydání čs. známek a hlavně její publikační činnost. Úroveň exponátů tím pochopitelně roste. Porovnáme-li kvalitu, úplnost nebo i grafickou úpravu exponátů na př. před dvaceti lety a dnes, je tak možno posuzovat znatelný pokrok. Já osobně oceňuji naše gížanty, kteří obeslali výstavu špičkovými exponáty a vydatně přispěli k vysoké úrovni této filatelistické přehlíčky. Pochopitelně mne hrozná šťve /pronášte, ale znám i přílehavější výraz/, že skvosty a poklady, které nezadatelně patří do pokladnice našeho národa, do této země, kde vznikly, jsou přímo součástí kultury, dějin a které nás také reprezentují, že se přesouvají čím dál tím více do ciziny. Viděli jsme to na palmare: z pěti udělených VPE medailí získali čtyři medaile Nemci a jednu pan Klím z Brna, který se blýskl perfektním exponátem " Československo - emise známek Hradčany " a zachránil tak českou reputaci. Nevím, jak čelit drancování slavných českých sbírek, protože to musí vyřešit politikové a ne filatelisté, ale

mohu Vás jen úpěnlivě nabádat, abyste při příštích výstavách /budou-li vůbec nějaké/ při závistlivém obcházení německých nebo dánských exponátů si svatosvatě umínili, že už nikdy žádnou známku neprodáte cizincům, že budete hrdi na naši minulost a to i tehdy, když Vám bude z hlady kručet v břiše.

Návštěvníkům výstavy jistě neunikl exponát Petra Dar-
nitzela ze SRN: " Práce rytoce Karla Seisingera 1926-1936 v
ČSR ", oceněný po zásluze VPE-C. To byl exponát, který se hned
tak neuvidí, i když mnozí lonoují pochybnostmi, proč si se
neobloučili, když se pokusím vyjádřit to, co si ostatní je myslí,
ale ve stínu takových velikánů se to bojí nebo stydí říci. Jméno
to kačířsky, ale já si filatelii představuji jinak. V exponátu
bylo vidět moc peněz, moc vzácných a unikátních exemplářů, ale
drobné, všední filatelistické a sběratelské práce tam moc vidět
nebylo. Částečně a hrůživěji působí spisky pana Košťála o Kra-
totech: "OR a Novinové ", kde je vidět a cítit tu důtinu, skládání
známky ke známce po dlouhá léta, nebo graficky dokonale a peč-
livě upravený, cenný exponát pana Mánna z Roudnice n.l. : "ČSR
1918 až 1934 ". Až klasicky dokonale působí exponát pana Šampa-
cha z Brna: "Novinové 1918 až 1932" nás nenechal na pochybách,
že to vystavuje znalec z oboru knižtisku a že má stále co vysta-
vovat. Bylo by také nošením dříví do lesa chválit ing. Molise
za jeho exponát: "Jan Hus a Jubilejní", to je příklad dokonalos-
ti a úplnosti, který Vás nutí rychleji dýchat. Nelze se nezmínit
o Kašparově Bendově Holubici, krásném exponátu plném skvostů,
před kterými stojí divák s touhou mít to také ve své sbírce. Na-
mohu sice vyjmenovat všechny exponáty, ale soubor Chvalovského:
OR, vady, retuše, po zásluze oceněný VS byl ukázkou, co všechno
lze za mnoho let nasbírat. Jistě Vám neuniklo, že tam byly všech-
ny retuše OR 30, spojené typy OR 40 a mnoho dalších krásných vě-
cí pro pomatření i pro poučení.

Dále bych chtěl vyzvednout exponáty, které nebyly sice
vysoko ohodnoceny, ale byly takové milé, blízké, rodinné, Třeba
exponát pana Brumeisena: " Vady na známkách dopltních", předsta-
vuje spoustu práce a bádání, navíc byl uspořádán velmi zajímavým
způsobem. Také u obou exponátů pana Štěpánka ztrávil hodně

času, kterého nelituji. Hradčanáři určitě nevynechali exponát ing. Venclová a některých cizinců, ale bylo možno se pokochat i poštovní historií a Československém po roce 1945, což je dnes už - bohužel - uzavřená známková velmoc. Uvědomujete si to ?

V kategorii Protektorát Čechy a Morava, Slovensko jsem postrádal nějaký pěkný, specializovaný exponát Protektorátu. Asi se zatím do toho nikomu nechce, ale možná chybí také zkušenosti, protože se tato oblast nesháněla a dokonce se nasháněla vystavovat a tím jsme ztratili kontakt se světem. Nově uspořádáná společnost pro poštovníctví v českých zemích v letech 1938 až 1945 má tedy co dohanět, protože sběratelé na Slovenska jsou zřejmě agilnější a jejich čtyři exponáty v této skupině byly jedinými reprezentanty.

Další burcovací ujištění: vystavuje málo mladých filatelistů. V této kategorii vystavovali pouze tři mladí filatelisté a to je skutečně málo. Bez dorostu, bez následovníků a pokračovatelů ztratí i naše sbírky na ceně.

V mimosoutěžní třídě ing. Karásek a ing. Hutýra opět trochu podhálili roušku svých pokladů a bylo skutečně na co se dívat. Jan si myslím, že Československá pošta Praha mohla ukázat mnohem víc, protože materiálu má jistě dost, chybí však candide-
ný a odborně zdatný pracovník, který by exponát sestavil.

Na závěr bych chtěl poznamenat, že jury je autoritativní orgán, kterému do jeho nezavidělného, ale při tom krásné práce nemůže a také ani nikdo nechce mluvit. A tentokrát ani ten nejzavilejší kritik nemohl mít žádné námítky. Do značné míry byly eliminovány staré problémy, jak rozlišit věci vzácné a drahé a jak je vzájemně porovnat a i když se mohla některá ocenění dívat trochu odlišně. Musím konstatovat, že se projevila větší snaha lépe ocenit tu drobnou, mravenčí a dlouholetou práci filatelistů a badatelskou činnost, což jury zřetelně preferovala u knihtisku před efektem drahých exponátů, k jejichž sestavení je třeba jen moc peněz a trochu štěstí. Dříve neměl sběratel desko-

vých vad žádnou nadějí na úspěch nebo ocenění, i když se mu podařilo za mnoho let úsilovné práce nashromáždit všechny české vady a retuše na své zamilované znánce a sestavit z toho exponát jako ucelenou, ojedinělou, ale poněkud lacinou sbírku. Dnes však tuto naději má. Posun této směrem bylo skutečně cítit, takže je možno konstatovat, že specialisování sběratelů už dnes mají šanci a že tento obor filatelie už není není ostatními Popelkou.

B. Popelka

" Typy" u hodnoty 10 hal Va emise Hračany.

Ve Filatelii 11/1992 zveřejnili pánové K.Paděra a M.Krejny článek o nálezu dvou typů u druhé tiskové desky této hodnoty.

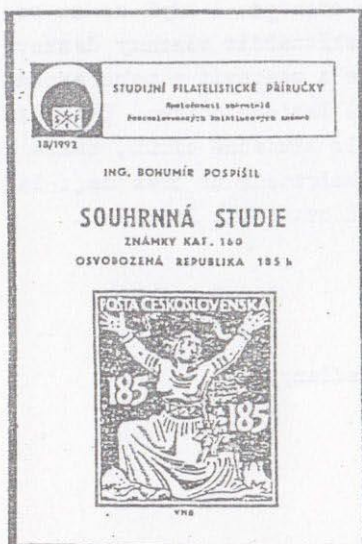
Je pravda, že známky s tečkou a bez tečky existují. Způsobilo to zalití jemné kresby u štočků na desce snížených, kdežto u zvýšených štočků kresba zůstala. To ovšem není důvod pro vznik typů. O typy se nemůže jednat z prostého důvodu. Tečky, nebo čárky se vyskytují na těch známkových polí která mají být údajně bez teček. Mohu doložit známkami v tmavé i světlé barvě. U tmavé barvy je výskyt ojedinělý u světlé barvy častý. Mimo dvou popisovaných tvarů jsou i další.

Zdeněk Ryvola

NEVYŽÁDANÁ

RECENZE

Měl jsem to štěstí, že se mi brzy po finálním rozmnožení dostala do ruky souhrnná studie OR 185, jejímž autorem je př. Pospíšil. Po jejím přečtení i ověření k praktickému použití, tj. zařazení známek s různými odchylkami k dříve mi neznámým ZP, musím konstatovat, že se jedná o zdařilé dílko, které bude asi dlouho čnit nad ostatními studii. Tím zdaleka nechci tvrdit, že jiné studie vydávané v naší Společnosti by po odborné stránce pokulhávaly za úroveň zmíněné studie, ale markantní je rozdíl ve zpracování. Studie je sepsána velmi přehledně a zachycuje takřka vše co je a bylo do času jejího sepsání o známkách OR 185 známo, včetně objevu rozlišitelnosti příslušnosti každé jednotlivé známky buď k 1. nebo 2. TD.

Novinkou je pak zařazení části nazvané "přůvodce". Ta je jakýmsi manuálem, který umožní velmi rychlé zařazení známek s vadami k příslušným zn. polím a to i pro méně trpělivé sběratele. Pokud by se vám přesto stalo, že vlastníte dvě či více známek se shodnými nahodilými vadami a jejich vyobrazení není ve studii uvedeno, nespílejte autorovi, ale sobě. Zalistujte ve Zpravodajích resp. 1. dodatku studie OR 185 (Pospíšilův dopatek k původní Československé studii) a uvědomte si kolikrát nás všechny př. Pospíšil marně vyzýval k zaslání připomínek či vlastních objevů. Mnoho jich nedostal...

Autorův vřelý vztah ke knihtiskovým emisím, který známe z jeho projevu mluveného (nehovoří o známkách, ale o zámečkách) se promítl i do formy písemné (ne rám, ale rámeček a pod.). A právě řada podobných zdánlivých drobností a bezpočet květnatých literárních obrátů činí studii velmi čtivou a předurčuje ji na udělení "knihtiskového oskara" za rok 1992.

Závěrem této úvahy, která rozhodně neměla být recenzí v pravém slova smyslu, mi nezbyvá než přáteli Bohouškovi poblahopřát i poděkovat a doporučit mu publikování souhrnu studie přinejmenším ve Filatelii.

Jiří Kašpar

Holubice 5 h modrá

Dosavadní poznatky nasvědčovaly, že jedna známka použitá na firemní zásilce do konce července 1920, může pocházet jen ze známek vytištěných z první či druhé tiskové desky.

Měl jsem možnost ověřit podobnou celistvost, odeslanou 27. července 1920, na níž byla jedna modrá známka hodnoty 5 h modrá. Podle šikmé barevné čárky v levém křídle a začínající bílé skvrny nad písmenem N v ENSKÁ jsem zjistil, že se jedná o známku pocházející ze známkového pole 50 třetí tiskové desky.

Získal jsem konkrétní důkazy o tom, že na podobných celistvostech byly použity známky vytištěné z první, druhé /více proleptané/ a třetí desky.

Znamená to tedy, že před zahájením prodeje známek této hodnoty dne 1. června 1920, nebo krátce po tomto termínu, byly vytištěny známky ze čtyř tiskových desek a nikoliv jen ze dvou, jak se předpokládalo. Proto nelze vyloučit nález známky pocházející ze čtvrté desky na shora zmíněných celistvostech.

Chvalovský J.

Hradčanské dopisnice 20 h.

Nežli se začnu věnovat dopisnicím se známkou 20 h, chtěl bych se krátce zmínit o skutečnosti, která mě přivedla ke studiu dopisnic a vůbec k zájmu o hradčanské celiny vzhledem k vytištěné známce. Je to zajímavé i pro studium velkých celin, to je průvodek a telegramu.

Můj zájem o dopisnice s vytištěnou známkou Hradčany, ale i o další celiny s vytištěnou známkou byl vyvolán údajem z Monografie dr. Kubáta, který cituji: "Dopisnice se tiskly v tiskárně České grafické unie v arších o 16 nebo 32 kusech. K tisku se použilo štočků z rozřezaných tiskových desek známek příslušných hodnot. Svědčí o tom typické vady tiskových desek, společně známám i dopisnicím", konec citátu.

I když není v citaci výslovně uvedeno, že byly pro tisk známek na dopisnice použity štočky získané z rozřezaných tiskových desek použitých k tisku známek, tak se to všeobecně vykládalo a bralo. Když pomínu základní nedostatek tohoto tvrzení, které právě u hodnoty 20 h nebylo proveditelné z hlediska typu 4. spirály. Na obou tiskových deskách byla pouze dvě známková pole, 9. a 34. u I. tiskové desky s I. typem 4. spirály a u dopisnic pak měla každá známka 4. spirálu v I. typu. Jsou zde však ještě další skutečnosti, které vylučují použití tiskových desek použitých k tisku výplatních známek k tisku známek na dopisnice.

Pokud dojde ke změně poštovních poplatků, která vyvolá vydání známek s novou výplatní hodnotou, je samozřejmé, že s touto novou hodnotou budou tištěny i dopisnice. A to souběžně se známkami, nebo s velmi malým časovým posunem, který může být zapříčiněn technickými důvody, tak aby známky i dopisnice byly vydány ve stejnou dobu. Z hlediska poštovního provozu je to logické, protože každé dolepování známky na dopisnici zvyšuje náklad na provoz, už jen výrobní cenou známky.

Poštovní správa neví jak dlouhou dobu bude nové sazby platit a tak počítá s tím, že bude známky postupně dotiskovat. Pokud by však po vytištění nějakého určitého množství známek, třeba 45 milionů u hodnoty 20 h, tiskové desky v tiskárně rozřezaly, musely by být pro další tisk známek vyrobeny tiskové desky nové. Výroba tiskových desek je běžný tiskárenský úkon a tak nic nebrání tomu, aby hned při výrobě tiskových desek pro tisk známek byly záměrně vyrobeny i další tiskové desky.

které po rozřezání na jednotlivé štočky budou použity pro tisk známek na celiny.

Navíc by bylo jistě z hlediska kvality tisku nelogické používat štočky z tiskových desek, které vytiskly miliony známek a jsou samozřejmě opotřebované, pro další tisk známek na celiny. Vždyť známky na dopisnicích jsou vytištěny poměrně kvalitně, vzhledem k papíru na který se tisklo. Te je myslím také další důvod pro použití nových záměrně vyrobených tiskových desek pro rozřezání na štočky pro tisk známek na celiny.

Stejně deskové vady na dopisnicích a známkách tuto možnost nevylučují. Víme, že pokud je odvozena tisková deska ze stejného skleněného negativu musí obsahovat všechny typické odchylky tohoto negativu. Tyto typické odchylky, které jsou ve všech tiskových deskách stejné hodnoty nazývá Monografie sekundární deskové vady, my je nazýváme vady negativu. Velmi dobře je známa ze studia známek.

Po tomto úvodu se budu již věnovat hodnotě 20 h V. Návštěvníci Světové výstavy PRAGA 68 mohli v expozici Poštovního muzea vidět i otisk tiskové desky hodnoty 20 h V v černé barvě bez opravených 4. spirál. Zajímalo mne o kterou tiskovou desku jde a tak hned druhý den jsem si přivezl na výstavu přepážkové archy obou tiskových desek a snažil se podle terciárních deskových vad přiřadit černotisk k I. nebo II. tiskové desce. Zjistil jsem, že černotisk není otiskem ani jedné tiskové desky použité k tisku známek. Muselo jít tedy o otisk další dosud neznámé desky. A ta právě mohla být rozřezána pro získání štoček pro tisk známek na dopisnice.

Po skončení výstavy jsem měl možnost tento černotisk studovat v Poštovním muzeu a porovnat jednotlivá známková pole s mojí zásobou dopisnic se známkou 20 h. Později jsem získal i fotokopii černotisku a tak porovnávání bylo mnohem snadnější bez dojíždění do Poštovního muzea.

Kromě společných vad skleněného negativu jako je třeba " čárka ve střeše " na 6. ZP, " vpravo přerušžený horní oblouk " na 8. ZP a nebo " bílá čárka pod A ve ŠTA " na 52. ZP jsem objevil zajímavou vadu na 28. ZP. Ze studia známek 20 h V víme, že u tohoto známkového pole byla provedena nějaká oprava. U I. TD je levý rám proti 4. spirále rozšířen a stlačen

ke spirále tak, že levý obrys 4. spirály je spojen s levým rámcem. U II. TD je ve stejném místě rám bez poškození jen je přerušovaný levý obrys 4. spirály. Na černotisku je v tomtéž místě levý rám silně poškozen. A právě toto poškození dokládá tvrzení, že deska z níž je černotisk odvozen byla rozřezána a použita pro tisk známek na dopisnice. Stejně poškození levého rámu je totiž i na dopisnicích 20 h. Odpovídají i paprsky v obloze.

U dopisnic 20 h je ještě další zajímavost. Štočky známek pro tisk na dopisnice s monogramem byly použity i pro tisk známek na dopisnice se znakem. To mám doloženo u 45 dvojic dopisnic. Mimo to mám podle charakteristických odchylek známky dalších 11 dopisnic s monogramem a 15 dopisnic se znakem. Dalších 12 odchýlných známek mám na výstřižcích a nemohu tedy určit zda pochází z dopisnic s monogramem či znakem.

Ze III. tiskové desky, tedy té ze které pochází černotisk, byly použity štočky ze známkových polí 3., 4., 6., 8., 9., 21., 26., 28., 30., 52., 65., 67., 68., 71., 73., 74., 78., 80., 90., 91., 93., 94., 96. a 100. Z těchto známkových polí mám doloženo jen u dopisnic s monogramem pole 21., 26., 67. a 100., u dopisnic se znakem jen pole 3., 4. a 71. Ostatní známková pole byla použita u obou druhů dopisnic.

Z předchozího je vidět, že k III. tiskové desce jsem přiřadil 24 známkových polí. Co s těmi zbývajících 59, které jsem rozlišil? Myslím, že to není problém. Pro tisk známek na dopisnice byly zhotoveny dvě tiskové desky a ta známková pole, která nelze podle typických odchylek přiřadit k černotisku (III. TD) pochází z dosud neznámé IV. tiskové desky. Není na tom nic nemožného, vždyť čtyři tiskové desky byly zhotoveny i pro další hodnoty.

Možná, že černotisk nebo jiný doklad z této IV. tiskové desky je někde uložen a čeká jen na určení. Vždyť černotisk z III. tiskové desky, který jsem objevil v expozici Poštovního muzea na PRAGA 88 je již znám z publikace E. Hirsche " Studie o filatelistických sbírkách Poštovního muzea " z roku 1956. Je zobrazen na straně 73.

HAMR František

HRADČANY 30 h I. žlutěolivová

Patří do skupiny prvních známek ČSR. Její tisk byl zahájen 15. ledna 1919 a do poštovního provozu byla uvedena 17. ledna 1919. Koncový náklad této převážně střihané hodnoty dosáhl 20 milionů kusů. Pouze malá část nákladu byla opatřena přetiskem 30 1920, řádkovým zoubkováním 11 1/2 a 13 3/4, hřebanavým zoubkováním 11 3/4 a 13 1/4 : 13 1/2 nebo opatřena přípíchnem.

Tisk byl zabezpečován se dvou tiskových desek, které byly při přípravě přelapány nad běžnou míru, takže výskyt hlavního paprsku nad sluncem je vážen :

věška místo hlavopaprsku:

I. ED : sn. pole 9,17,26(velmi
krátký), 37 20,24,75 a 91

II. ED : sn. pole 9,17 34

Studie této hodnoty byla zahájena v září r. 1930 a dokončena v březnu 1932. Prohlédli a posoudili jsem více než 7 tisíc exemplářů této hodnoty Hradčan, z nichž cca 13 % nebylo možno ušít pro silný násk, způsobený náhodným nánosem barvy. Pro všeobecný nedostatek nových československých známek byly i takto naništěné přepracované archy rozesílány našim poštovním úřadům.

Proto také při určování známkového pole patří mezi problematické znaky rozšířené, deformované nebo slité a zvrácené věže (zejména 1. a 2. věž), přerušení nebo vylomení rámu známky, zejména horního v 1. řadě nebo dolního v poslední 10. řadě známek, jakož i spojení 7. a 8. listu.

Např. většina exemplářů s 91. EP II. ED má "zalitě" 1. srdce barvou, jakož i spojení 1/3 až 1/4 hodnotového štítku. Menší podíl známek z tohoto EP je však zcela "zšetelných".

Přestože náročnost zpracování této hodnoty Hradčan nebyla tak vysoká, jako u hodnoty 5 h I. žlutozelená, převažující žlutě nebo tmavožlutě olivový odstín sařazování známek ztěžoval a pouze menší podíl v odstínu hnědžolivovém potřebnou práci urychlil.

Kvalita papíru je u hodnoty 30 h I. velmi rozdílná v jeho tloušťce i zabarvení a nachází se v něm i řada příměsí, jako u hodnoty 5 h I.

Nejvýznačnější Hradčanské meziarší hodnoty 30 h I. se dostalo z tiskárny přehlédnutím dozoru jen v nepatrném množství.

Proto existují také padělky protisměrného meziarší na našedlém papíru s lepem i padělky přetisku VZOREC.

Upozorňují majitele tiskových archů Hradčan hodnoty 30 h I. i rekonstruktéry, že z monografických vad, opakujících se ve stejných známkových polích v I. i ve II. tiskové desce, nemusí být v 5. ZP I. TD zářez ve střeše, t.j. vylomená střecha v slunci, ale i střecha zcela nepoškozená (takový přepážkový arch z I. TD je i v pražském Poštovním muzeu).

Dále bych rád upozornil specialisty Hradčanáře na některé významnější vady, které nejsou uvedené v 1. díle Monografie a jsou typické, t.j. i určující pro příslušné známkové pole :

I. tisková deska.

- ZP 7 - druhé "slunce" pod TA POŠTA (7 paprsků)
- 13 - přerušené 3. srdce (JV) vč. ozdoby pod ním
- 40 - nahoře 6x přerušeny okraj štítku
- 43 - výrazná bílá skvrnka těsně u L.větve (nad 2.větvi keře)
- 44 - bílá trojúhelníkovitá skvrnka vlevo dole od 1.větve keře
- 57 - 2 tečky v slunci nad zlomen střechy
- 64 - výrazná barevná tečka na spodu 1. listu
- 75 - 3x až 5x přerušeny horní rám nad POŠTA
- 80 - barevná tečka ve vrcholu L SLOV
- 86 - velká tečka ve vrcholu vějíře P.holubice

II. tisková deska.

- 1 - rozšířený 1.-list (deformace)
- 13 - nahoře rozšířené písmeno O v ČESKO
- 22 - bílá skvrnka vybíhající SV z 1. spirály
- 29 - směrem dolů rozšířené písmeno E v ČESKO
- 45 - vlevo dolů rozšířený 2. list
- 55 - bílá tečka mezi 1. vlnovkou a 1. větví keře
- 56 - bílá tečka na 1. vlnovce a čárka k 1. větví keře
- 59 - 3 tečky u vrcholu 2. věže
- 64 - barevný běžek na spodu 1. listu
- 66 - bílá tečka u 4. spirály
- 74 - typická sestava skvrn vlevo nahoře od 1. větve

- 82 - 2 okénka ve střeše pod 4. věží
- 85 - kromě bílé tečky u P. větve je i méně výrazné druhé "slunce" pod TA POŠTA (nezaměňovat se 7.ZP I. TD)
- 100 - čárkou svíslé rozpuštěný vějířek P. holubice

Dále ještě existují v průběhu tisku se "vyvíjející" vady a to 5 v 1. TD a 9 ve 2. TD.

Například na ZP 15 II. TD nemusí být bílá skvrna vlevo od 1. větve křoví, obdobně ve II. TD na 31. a 36. ZP se může objevit závoj. Detailně budou tyto proměny známek z jednotlivých známkových polí popsány v připravovaném vydání studie této hodnoty Hradčan, jakož i hlavní typický znak pro každé z 200 známkových polí.

Hodnota Hradčan 30 h I. poskytuje každému, kdo přistoupí k rekonstrukci přepážkových archů, dostatek filatelistického potěšení, často však i velmi náročnou práci, způsobenou nejenom barevným odstínem známky, ale i častými změnami charakteru řad vady ve značném počtu známkových polí.

Budu proto povděčen všem, kteří se budou touto hodnotou zabývat, za podnětné připomínky a nové objevy. Další zájemce o dokončovanou studii 30 h I., kteří nebyli dne 28.11.1992 na plenárním zasedání sběratelů knihtiskových známek ČSR v Praze, prosím o dodatečnou objednávku této studie.

Ing. St. Koberec

Osvobozená republika - vady na 50 h zelená

Řada sběratelů známek emise Osv. republika přehlédla, že ve Sborníku článků o čs. známkách č. 1, vydání 1987, bylo popsáno a vyobrazeno 30 vad, které se nachází na známkách vytištěných ve třetím období tisku /z desek zhotovených galvanoplastickým způsobem/. Pokládáme za neúčelné znovu publikovat již jednou otištěné údaje a obrázky. Pokud Vám však některé z vad chybí, mohu zaslat výběry. Pište na adresu: J. Chvalovský, Pošta 614, 16100 Praha 6.

Hodnota 50 h - číslo katalogu 16. /pokračování /

Vydání hodnoty 50 h v V. kresbě nebylo vyvoláno změnou poštovních poplatků, jako tomu bylo u hodnoty 75 h, ale šlo zde jen o náhradu již dříve vydané hodnoty v nové "zlepšené" kresbě.

Hodnota 50 h byla vydána 19. srpna 1919 a ve II. tarifním období sloužila jako jednoznačková frankatura pro úhradu poplatku za dopis základní váhy do ciziny. Stejně použito bylo i ve III. tarifním období. K úhradě poplatku za poštovné za dopisnicí do ciziny bylo možno použít hodnotu 50 h jako jednoznačkovou frankaturu ve IV. tarifním období.

K tisku známek bylo použito dvou tiskových desek, které je možno rozlišit podle terdárních deskových vad a podle barevného bodu pod desetinou pomlčkou v počítadle 50,-, který je jen u II. tiskové desky.

Jak vypadala sestava tiskových desek v tiskové formě a kolik bylo tiskových forem nevíme, protože se nezachoval žádný otisk celé tiskové formy a to ani na makulaturních tiscích. Vůbec celá příprava tisku této hodnoty je pro sběratele zdrojem dohadů, protože existuje jen velmi málo zkusmých tisků.

Dle publikovaných údajů bylo vytištěno celkem 82 000 ks stokusových přepážkových archů, to je 8,2 miliony kusů známek. Z toho bylo po době platnosti použito pro přetisk DOPLATIT 331 000 ks a asi 200 000 ks známek bylo vzato pro přetisk 50 1920 (odhad dle výskytu známek). Koncový náklad známek 50 h byl tedy 7 669 000 ks známek, které byly vydány jen jako stříhané.

Chudá je tato hodnota na barevné odstíny. Většina příruček uvádí u této hodnoty pouze jedinou barvu a to modrou. Monografie na straně 161 uvádí celkem tři barevné odstíny a to indigově modrou, tmavě modrou a modrou. Žádný z uvážených odstínů není natolik vzácný aby si vyžádal zvláštní ocenění.

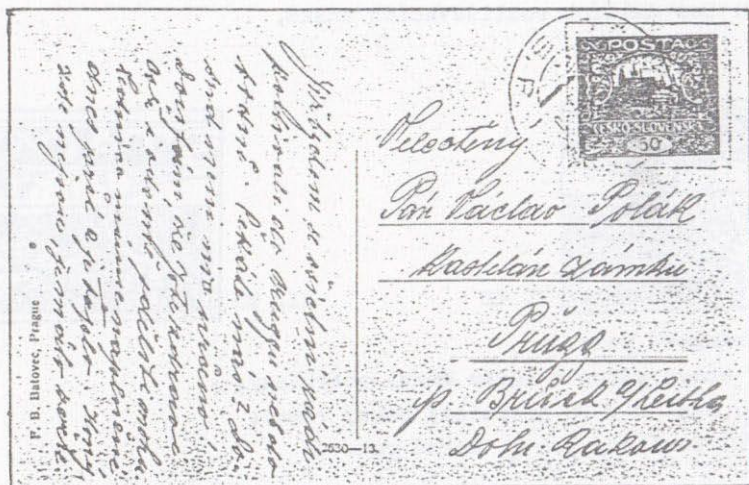
Ani 4. spirála nám nedává možnost nějaké zajímavosti, protože zůstala na obou tiskových deskách neopravena, tedy v I. typu. Vějíř pravé holubice byl opraven ve své horní části (+ -) a jen vyjimečně i v části pravé (+ +). Oprava je stejně nevýrazná jako u ostatních hodnot V. kresby a nelze ji spolehlivě použít jako kontrolní odchylku od středního známekového pole.

Určení znamek vzhledem k příslušnosti k I. nebo II. tiskové desce lze ve většině případů poznat podle paprsků v obloze nad střechou. U I. TD je u většiny známkových polí paprsek jeden, někdy přerušovaný. V některých případech je paprsků několik, ale málo výrazných. Naopak u II. TD je paprsků, čárek a bodů, více, tvoří charakteristický obrazec a jsou i výraznější.

Ke společným vadám obou tiskových desek (sekundární vady) lze počítat i seřiznutí číslice pět, které je nejvýraznější na 4., 43., 77., 80. a 84. ZP. Obě číslice jsou výrazně seřiznuty na 9. ZP.

Na většině známkových polí je ovál pod číslicemi více či méně zeslaben.

Jméno autora návrhu obrazu známky MUCHA je ve své dolní části výrazně seřiznuto na 3., 22., 23., 26. a 37. ZP. Na mnohých známkových polí je MUCHA v dolní části do oblouku.

Společné vady I. a II. tiskové desky (sekunderní).

I. TD

II. TD

11. známkové pole.

Rozštěpené V, nahoře přerušovaný ovál.

I. TD. Přerušovaný horní rám nad O v PO.

II. TD. Barevný bod nad levým horním rohem.

I. TD

II. TD

62. známkové pole.

Levá nožka A v SKÁ s patkou.

I. TD. Barevný bod na horním rámu nad 4. spirálou.

II. TD. Bez dalších rozlišovacích znaků.

I. TD

II. TD

69. známkové pole.

Pravý obrys větve v levém kmeni přerušovaný.

I. TD. Nad O v PO přerušovaný horní rámec.

II. TD. Zesílený pravý horní roh.

I. TD

II. TD

74. známkové pole.

V oblouku za pravou větví bílá skvrna.

I. TD. Hlavní paprsky jako dva barevné body.

II. TD. Hlavní paprsky tvoří tři barevné body a dvě čárky.

I. TD

II. TD

94. známkové pole.

Šikmá bílá čárka vlevo na 9. spirále.

I. TD. Charakteristické paprsky v obloze.

II. TD. 9. spirála přerušena vpravo dole.

I. TD

II. TD

98. známkové pole.

Vybíhající levý horní roh.

I. TD Charakteristické paprsky v obloze.

II. TD Charakteristické paprsky v obloze.

Deskové vady jedné desky (terciární).

4.ZP

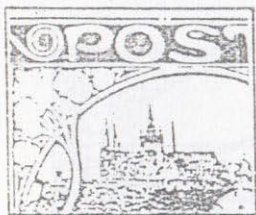
I.TD

8.ZP

4. ZP. Spojené SK ve SKO.

8. ZP. Přerušená dolní příčka nad V.

13.ZP

I.TD

16.ZP

13. ZP. Dvakrát přerušovaný rám mezi OŠ.

16. ZP. Barevný bod na dolním rámu pod číslicí nula.

17.ZP

I.TD

41.ZP

17. ZP. Vryp zevnitř do oválu před číslicí pět.

41. ZP. Podlouhlá bílá skvrna za SKÁ.

76. ZP I.TD 99.ZP

76. ZP. Bílý bod pod dole před K v SKO a nad O v SLO.

99. ZP. Barevný bod v O v PO, přerušovaná levá větev.

15.ZP II.TD 49.ZP

15. ZP. Barevný bod nad levým horním rohem.

49. ZP. Barevná čárka proti 4. háčku vedle pravého rámu.

61.ZP II.TD 92.ZP

61. ZP. Bílý bod na Č.

92. ZP. Barevná čárka pod dolním rámem pod 1. srdíčkem.

Pokračování.

Osvobozená republika 40 h - I. typ

Na zasedání členů Společnosti knihtisku dne 28. listopadu v Praze, byla mimo jiné přednáška týkající se této hodnoty. Vzhledem k tomu, že pro řadu našich členů nebyla účast možná, uvádím záludní myšlenky.

Celkový náklad známek I. typu nebyl zjištěn, stejně jako i den vydání. Podle razítek poštovních úřadů, byly známky používány již v I. čtvrtletí 1921. Platnost skončila dnem 31. prosince 1925.

Studien nebyla potvrzena existence tří tiskových desek, ale pouze dvou, které byly během tisku opraveny v poštadlech. Známky byly opatřeny třemi druhy zoubkování /LHŽ, HZ a ŘZ/. Nejvíce hledané je ŘZ 13 3/4, nacházející se jen na malém množství celkového nákladu.

Během tisku známek byla použita barva nestejného chemického složení a odstínu. Z počátku to byla barva tmavě hnědá /kakaová/, později barva červenohnědá. Na známkách s touto barvou se nalézá na rámech podstatně více vad tisku.

Spojené typy známek tvoří ZP 96 s další připojenou známkou. Známky ve spojeném typu pochází pouze z 1. desky, na druhé desce na ZP 96 je známka I. typu. Spojené typy, ale i samotná známka pocházející ze ZP 96 první TD, patří mezi vzácné čs. známky, zejména na celistvostech a nebo se zoubkováním LHŽ či ŘZ 13 3/4.

Celistvostí se známkami I. typu se vyskytuje poměrně málo, většinou jsou poškozené. Zcela výjimečně lze objevit celistvost na níž se nachází známky I. a II. typu /tím nejsou myšleny spojené typy, ale jednotlivé známky/.

Dosud se podařilo zadokumentovat deset výrazných vad negativu. Jsou na ZP 10, 14, 33, 34, 60, 61, 62, 76, 99 a 100. Výrazná je rovněž retuš na ZP 100 druhé desky /oprava levých číslic/. Známé retuše na ZP 60 /lípové lístky/ na známkách I. typu nejsou, původní vady nebyly opraveny.

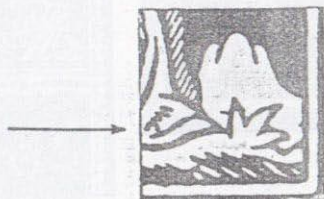
Až na několika málo výjimek se podařilo identifikovat všechna známková pole obou desek. Popisy vad a jejich obrázky jsou uvedeny ve studii vydané v listopadu. Studii lze objednat

u tajemníka Společnosti knihtisku a nebo přímo u autora:
J. Chvalovský, Pošta 614, 16100 Praha 6. Cena vč. poštov-
ného je Kčs 40,-. Na adresu autora lze rovněž zaslat chyběn-
ky vypracované podle sražení ve studii. Obdržíte výběry.
Přesouvání známek je pro majitele studií zdarma, včetně
známek ve spojeném typu nebo pocházejících ze ZP 95.
Nepomocně zaslat ale známky na zpětné poštovné.

Osvobozená republika 30 h fialová - další vada negativu

K dosud zjištěným dvaceti vadám negativu lze připojit
vadu, která se nachází na ZP 65, vyznačující se krátkou
barevnou čárkou v kresbě vlevo od Kriváně asi v místech,
kde by se měly nacházet prsty levé nohy /viz obrázek/.
Kontrolním znakem je zkrácené levé stínování levé nuly.
Tato vada byla zjištěna na stokusových listech známek vy-
tištěných z 1, 2, 5 a 6. tiskové desky, existuje také na
známkách barvy jasně fialové, pocházejících z TD 8. Na
známkách byly nalezeny ještě tyto další kontrolní znaky:

- jen 3 barevné body v pravé dlani /TD 1/
- barevná skvrnka v levé bílé rámové lince proti okovu
pravé ruky /TD 6/
- chybí desátý perforační otvor na levé straně známky
- malý vryp do levého obloučku nuly proti pravému prsu.

Chvalovský J.

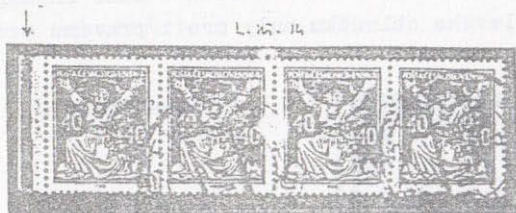
Zajímavé zoubkování LHZ 14

Před časem jsem byl upozorněn jedním z našich členů na existenci zkráceného zoubkování ležmý hřeben 14 na pravé straně archu známek - viz obrázek. Téměř shodné jsem našel také na známkách hodnoty OR 60.

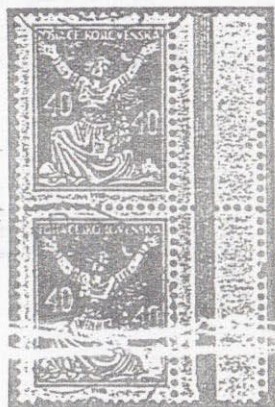
Jedná se o tzv. ležmý hřeben, postávající zleva do pravé strany /dosud jsem nepostihl, že by postával opačně/. Podobně jako i u jiných druhů zoubkování, byly najednou zoubkovány 2 archy známek a teprve poté byly odděleny odstřížením. Okraj, který je na obráčku svisle perforovaný pochází z nepostřižené části papíru, nacházející se právě mezi dvěma archy známek.

Zkrácené a nebo prodloužené zoubkování LHZ 14 je na známkách častým jevem, ale to se jedná maximálně o necelých 5 mm u prodlouženého. Domnívám se proto, že ke zkrácení zoubkování na obráčku došlo úmyslně v době, kdy pracovníci u perforačního stroje vyrovnávali nepřesnosti v posunu jednotlivých úderů perforační lišty.

Kolem zoubkování ležmý hřeben je ještě mnoho neobjasněných věcí. Mezi ně patří n.p. i otázka, kde byl první úder, zda u samotného levého okraje známek /podobně jako u HZ byl u okraje horní řady známek/, a nebo první úder LHZ 14 byl někde v širokém levém okraji neúplněho archu papíru, který byl před distribucí archů známek k přeprávkám odstřížen. Osobně jsem přesvědčen o druhé variantě, ale možná, že existuje známka I. typu s levým okrajem, v němž zcela zřetelně první úder zleva začíná u levého okraje známky. Může někdo takovýto důkaz předložit ?

↑ V levém okraji nesmí být žádné perf. otvory, kromě svislých.

Nové poznatky na známkách Osv. republika 30 h fialová

Mezi známou, avšak dosud nezadokumentovanou retuš, patří známka ze ZP 100, tiskové desky dodatečně označené čtyřmi vodorovnými vrypy v levém ochranném rámu. Obrázek č. 1 vznikl přímým ofotografováním této známky. Připomínám ale, že v průběhu tisku docházelo k menším změnám v místě retuše a proto se nenechte zmýlit odlišnostmi v kresbě.

Panu Krejtnému z Prahy se podařilo najít kontrolní zaak určující čtvrtou variantu původní vady negativu na ZP 14 /bílá skvrna na levém rameni, obr. 2/. Na následujících obrázcích jsou všechny čtyři kontrolní znaky.

Mám větší přebytky známek OR 30 s vadami a retušemi.
Podle chyběnek pošlu známky k výběru. Pište na adresu:
J.Chvalovský, Pošta 614, 16100 Praha 6

Osvobozená republika 30 h fialová

Na části nákladu známek vytištěných z druhé tiskové desky, známkové pole 3l, se vyskytuje nad předloktím pravé ruky bílá skvrna. Velikost této skvrny je různá a její vznik a postupné zanikání lze vysvětlit takto:

V místě skvrny ulpěla nějaká mastnota a proto fialová barva neofílňula. Během tisku známek mastnota ubývala a místo bylo postupně překrýváno fialovou barvou. V důsledku toho se bílá skvrna postupně zmenšovala až zanikla. Tento postup dokladují níže uvedené obrázky.

Chvalovský J.

